

Izbaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
iz v Mariboru z pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 " . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 " . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 36.

V Mariboru 19. decembra 1867.

Tečaj I.

Vabilo na naročbo.

V kratkem bo „Slovenski Gospodar“ začel svoj drugi tečaj. Prinašal bo v oni isti obliki kakor dozdaj naj boljše nauke in naj novejše skušnje o vino-, sadjo-, živinoreji in sploh vseh gospodarskih stvarih.

Razlagal bode vse deželne in državne razmere. Povedal bode v kratkem, kar se je važnega novega dogodilo po svetu posebno pa v slovenskih deželah. Razlagal bo pod naslovom „Pod Lipo“ marsiktero reč in besedo, ktera se v denešnjih časih rabi v političnih in uradniških zadevah, pri umetnikih in obrtnikih itd.

Ne bo zamujeval tudi prinesiti večkrat potrebne zdravilske stvari. Konečno bo v vsakem listu oznanjal ceno žita in drugih gospodarskih pridelkov.

Častiti gospodje, kteri so bili naročeni prvo leto, so prošeni, naj se blagovolijo naročiti tudi za drugo leto. Nadalje prosimo sploh vse rodoljube in prijatelje za duševno in materialno pomoč, da bode „Slov. Gospodarju“ mogoče doseči to, kar se od njega pričakuje.

Naročnina je zgoraj postavljena.

Vredništvo.

Slovenski poslanci in praška „Politika.“

„Politika“ piše o naših bečkih poslancih iz Beča 12. t. m. tole:

Slovenski poslanci v dunajskem rajhsratu igrajo tako ulogo, da se Bogu smili, prav za prav ni truda vredno, da bi kdo o njih govoril, bolje bi bilo jih popolnoma ignorirati. Tako vsaj dela vlada, ktera se okoristuje iz zamršenih odnosajev, ki so med posameznimi slovanskimi plemeni in njihovimi zastopniki nastali. Vlada pokazuje pri vsaki mogoči priliki popolnoma ignoriranje že samo po sebi tako pohlevnih voščil slov. zastopništva in se nikdar ne zmisli na to, kar je morebiti kterikrat obljubila. — Ker se je pa v zadnjih časih javnost s temi nam naj bliže stoječimi moži pečala in to velikokrat pri raznovrstnih prilikah, kar nam ravno ni preveč ugodno bilo zaradi časti slovenskega po svojih poslancih tako diskreditiranega naroda, moramo tu javno mnenje slovenskega naroda konstatirati: da Slovenci niso z obnašanjem g. dr. Tomana in jegovih tovaršev ne le samo nesporazumljeni, nego so strašno nezadovoljni videči, kako ravno ta mož, v kterega je narod toliko poverenja in tolike nade stavljal, dan za dnevom če dalje bolj vse te nade v nič devlje. Glasovanje slovenskih poslancev za adreso, za pregledano ustavo itd. je harmonijo med slov. poslanci in slov. narodom tako potrla, da mislimo, da so se že poslanci sami toliko spametovali, da si kakih iluzij več ne delajo, da bi jih narod še kterikrat v kakogod tako poslanstvo volil. Kar se „značaja“ dr. Kluna tiče, našlo je jegovo prizadevanje prekrasno plačilo, in pregreha, ktero so ljubljanski „politikoni“ z njegovo volitvijo zakrivali, ne bode se dala nikdar pred slov. narodom opravičiti! Dalje pravi „Politika“, da si bodo vsi naši poslanci dr. Kluna za eksempl vzeli in se zaporedoma z dobrimi službicami preskrbeli, kar še mi dozdaj vsaj o nobenem razun Kluna neverjamemo. Klun prav za prav ni nikogar goljufal, k večemu

ljubljanske prvake, poznal ga je že vsakdo poprej svojih 10 — 20 let skoz in skoz, kajti na svečnico pisani list zagrebških Slovencev natanko naprej pove, kako se bode Klun obnašal, in žalibog spolnilo se je vse to od besede do besede. Dozdaj še ne dvomimo o poštenosti naših poslancev, ker so dobre, pohlevne duše, Nemeec bi rekel „die gemüthlichsten und harmlosesten Leute von der Welt“, ki so gotovo vse poprej na svetu recimo: kemiki, filologi in tudi astronomi, nego politiki. Spominjamo se, da je eden naših znamenitnejših dunajskih poslancev, ko je Belkredi Bacha iz Linca, kjer ga niti živa duša ni mogla trpeti, v Ljubljano poslal in ko smo vsi nad takim Belkredijevem počenjanjem strmeli, tele globoko preišljene in pravega „prevejanega politika“ naznanujoče besede izustil: „Veste, ljubi moji, to je ravno pravi Belkredijev sistem, ker poslal je nalašč tako „energičnega“ moža v Ljubljano, da bode birokracijo popolnoma zadušil in s korenino izruval!!! In res pokazal je Bach nepričakovano enerzijo, ktero bodemo še dolgo pomnili.“ — In može, ki znajo take politiške diagnoze delati, sli so na Dunaj slovenskemu narodu pravíc iskat! Kdo ne bo pri takih okoliščinah nehote zavpil: O sancta simplicitas!

A. Kremplj.

(Poskus životopisne črtice.)

(Dalje.)

Kremplj je vstajal ob štireh v jutro; navado je imel večkrat reči za rana je pamet naj čistejša, o čemur že so bili starinski može prepričani: zorja je prijazna modricam, kar se tudi pravi: rana ura zlata ura. Bedel je K. mnogo-akat prek polnoči, še sedaj pripovedajo Radoslavčani, da so večkrat še ob eni videli luč brleti v župnikovi sobi. Marljivo je vrtel svetovno kroglo, pregledaval krajeve, meje, reke, kjer stanujo slovanski bratovi; delal je pridno in skrbno, vsaj inači ne bi bilo mogoče toliko spisov zložiti v okolici oddaljeni od učenjakov in knjižnic, kjer se nahajajo pomočki in razozlavajo zapletena vprašanja.

Kr. je bil pisatelj za narod, tedaj poraben, in zato je ponavljal večkrat besede: pisec mi je kladivec, s kterim si kujem peneze. Redko se den denešnji primeri, da bi se kak slovenski pisatelj mogel dičiti, da mu pisalo polni možnjo; vendar ni več treba v strahu biti modremu knjižniku, ker Matica in družba sv. Mohora, vsaj tudi dramatiško društvo sezajo krepko pod pazduhe. K. je bil glasovit erkvni govornik, kedar se je zvedelo, da o kaki svečanosti ali drugi priliki ima govoriti K., vse je vrelo onamo. Ljudje iz sosednih žup so radi prihajali k Mali Nedelji K. poslušat, vedel je namreč propoved začiniti s primernimi podatki. Kar je K. povedal, bilo je narodu sveto; če je kdo pristavil: K. so rekli, ni bilo več prepira o isti reči. Naj večja K. želja je bila, doživeti slovenskega vladiko, pa ni se mu spolnila; še le dve leti po njegovi smrti so Slomšek v roke dobili pastirsko palico, s ktero so vračali ovce labodske vladikovine, in od 1859. l. tudi deset dekanovin slovenskih, poprej k Sekovi pripadajočih. 1842. l. v Zagreb prišedši bil je na rokah nošen ter jako čislan kakor štirski Slovenec; tu so mu hoteli iz glave izbiti pisanje nemškutarskega spolnika, toda brez vspeha. K. je bil človek prece velike postave, obilnega ži-

vota, poletne dni je bil navadama polečen, pokrival ga je črni slamnati klobuk, in tako napravljen je pisaril v poletnem času, svetila mu je tudi večkrat pintna steklenka rujnega vinca na pisni mizi kakor krepilo. Muhar, bivši modroslovski učitelj v Gradcu in nemški zgodovinar, érteči vse, kar je bilo slovenskega, znan kot najhujši slovenozder, od K. šaljivo imenovan Fliegenmann, ni mogel pregoreti, da je K. na videlo prinašal dične zgodbe slovenskih prededov, da je dokazoval nekdanjo slovenskost gornjega Štirskega, da je spodbijal Muharjeve krive resnitve, Muhar pa ni mogel pobijati Kr., ne vede slovenski. Iz tega edinega vzroka počel se je néiti slovensčine, toda pomnéž v sivih in serih letih je rjav in ne drži stalno, zato je v kratkem slovo dal slovensčini, ter druga ni mogel, nego psovati slovenske modroslovce. Nemške sirote! toliki slabeži ste, nas pa silite, da požiramo vaše rogljače!

(Konec prihodnjič.)

Pod Lipo.

Podučevni in vgodni pogovori.

Osebe: Ljubomir učitelj v penziji in kmetovavec, Semenکو, župan v Ribjivasi, Debelko kovač, Iglíč krojač (žnidar), Blagotič in Pelinič kmeta in srenjska svetovavca; kmeti, kmetinje, točarica.

V krém: Debelko (*sedi pri mizi ima pred seboj maselček vina in košček pšeničnjaka. Točarica sedi pri peči.*)

Semenکو (*nastopi, se strese od mraza in si tere roke.*)
Strašen mraz spet danes!

Debelko: Saj pa je tudi zdaj čas za njega, bolje da dojde zdaj, ko da bi došel spet mesca maja in nam odnesel polovico ali še morebiti več zlahitnega vinca in mnogo drugega živeža. — To imate, gospod župan, (*mu da kupico vina*) izpite ga in si zakurite ž njim v želódu in mraz bo k malu pri čuku.

Semenکو (*vzeme kupico in malo popije*). Lepa hvala sosed, saj pa res ni po norcu.

Točarica (*stopi k županu in ga pita*). Kaj boste zašafali, gospod župan?

Semenکو: Hodi k čuku s tvojim „kaj boste zašafali,“ kaj ne moreš reči, kaj hočete? če drugače ne veš, tvoje nesramno nemškutarenje me še bo celo iz vaše kréme pregnalo. Prinesi mi maselček naj boljšega, kterega imate.

Točarica: Tako seidle fireigarja?

Semenکو (*zlo jezno*). Hodi k šmencu ti fireigarca ti! (*Točarica odide*). — Tako daleko smo že došli, da je vsaka dekla že ponosna na to, če more vpletati v naš lepí slovenski jezik kako nemško besedico, če jo ravno krivo izgovarja; pa samo počakajte, to mora spet vse drugače biti; če Bog da, se bo tako smetje spet celo iz slovenskega jezika iztrebilo. — Jaz sicer čislam nemški jezik in tudi vsakega drugega, kajti nam je v današnjih časih res potreben, in sem zato celo za to, da se ga vsaki, ki ima priložnost tudi naj nauči, ker „kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš“ pravi pregovor, ne morem vendar trpeti, da se jegove besede mešajo med slovenskega. Ali ne bi bilo smeha vredno, če bi Nemci začeli slovenske besede v svoj jezik vpletati? Sicer so tudi Nemci zlo ponosni s tem, če morejo francoske besede v svoj jezik vplesti in mislijo, da s tem kažejo veliko izobraženost, učenost in Bog ve kaj; pa naj oni imajo, kar hočejo, mi hočemo čisto slovensčino. Res sicer je, da se tudi v našem jeziku nahajajo mnoge grške in latinske besede, p. apoteka, telegraf itd. ktere so naši bratje Hrvati že tudi začeli iz svojega jezika trebiti, pa po mojem mnenju take besede tudi lahko ostanejo, ker se tudi v vseh drugih evropskih jezikih nahajajo in so že tako rekoč vdomačene.

Debelko: Kaj pa je telegraf?

Semenکو: Hrvati pravijo brzozjav t. j. kar brzo, t. j. hitro javi, naglasi.

Debelko: Kako pa to gre, da se po tistih strunah, ktere sem tam v Ptujú videl po kolikih napete, besede nanzanjajo?

Semenکو: Moj dragi to gre tako — no viš — tako (*med tim ko Semenکو premišljava stopijo v sobo: Ljubomir, Iglíč in še mnogi drugi kmetje, vsi se pozdravljajo in prej že nasoča ponudita prihodnikom kupice z vinom.*)

Semenکو (*učitelju*). No gospod učitelj povžite ga malo in po tem me spravite iz zadrege.

Ljubomir (*popije malo*). V kaki zadregi pa ste g. župan?

Semenکو: Debelko me je ravno pital, kako se telegrafira in moram reči, da tega sam ne vem.

Ljubomir: Moj dragi, to se ne da tako hitro razložiti, če vendar hočete to vedeti, vam ob svojem času pri meni doma rad to na tanko razložim. Dojdite zatoraj vsi k meni, kteri želite kaj takega znati, jaz vam bom iz srca rad vse razlagal, kar vem.

Vsi (*soglasno*): Prosimo, prosimo!

Ljubomir: Dobro, dojdite vsake 14 dni ali vsak teden, kakor vam je ljubo k meni, po zimi se bomo pogovarjali pri topli peči, poletu pa pod mojo veliko lipo.

Semenکو: Lepa hvala g. učitelj, mi bodemo marljivo prihajali, vi pa nam boste marsiktero besedico in stvar razlagali, ktere ne zastopimo in te pogovore bomo imenovali: Pod lipo.

Ljubomir: Povejte še drugim kmetom, kteri se hočejo vdeležiti, vsi mi bodo prav prijetni. Če vas bo več prihajalo, ljubše mi bo in če vam je prav se prvokrat snidemo taki po novem letu.

Vsi (*se mu priklanjajo in obljubijo, da bodo marljivo prihajali. Iglíč (pa vpije.)*) Bog živi častitega gospoda Ljubomira. — Živel! (*odidejo.*)

Gospodarske stvari.

Trsoznaustvo

(Dalje.)

Vrednost. Rjavi burgundec je na francoskem v Burgonji in v Šampanji doma, tudi na Renu je vdomačen in da izvrstno prijetnosladko vino, naj boljše za primešanje slabejemu; v zalog je traminec in rizlec boljši. Trs obstane skoraj v vsaki legi in zemlji, listje rano odpada, in rožje hitro dozarja in je v zimskem in spomladnem mrazu trpeče. Vsaka izreja in rez mu je prav, vendar naj boljše je nizko izrezan, kratko s nekajimi biki ali locni rezan. Bolj stari trs je prav rodoviten, v cvetu obstoječ, in rano zori, zato je prilíčen v take lege, kder drugo nerado dozarja.

Št. 66. Burgundec pepelnati, (stahlgrauer Ruländer, lat. vit. clavenca cinerea).

Jagode bolj rdečerjave, bolj pepelnate, drugače vse enak prejšnjemu.

Št. 67. Burgundec črni, schwarze Burgunder, schwarze Klevner, Champagner, Klebroth, Frühblau, Gutblau, Augustiner, francosko: Franc-Pineau, bon plant, Rajsén de Bourgogne, Novien, itd. laško: Pignola; znabiti kranjska pinjela, lat. Clavenia nobilis, Vit. vinifera var. burgundica.

Trs, listje in skoraj vse enako rjavemu burgundcu, samo listje postane v jeseni bolj rdečkasto ali samo rdečemarogasto, in jagode so bolj temnomodre, naduhane, s belimi brazgotinami.

Vrednost. Ravna se z njim, kakor s prejšnim rjavim, le to velja več, da je modri burgundec prva skoraj edina trta za zlahno rdeče vino in je v resnici kralj rdečih vin, zato, ker še v slabi legi in pozni jeseni dobro vino da, in ker prej zori, se naj za se sadi; za črno vino mora grozdje prav zrelo, jagode že zgrbančene biti, in z mešički zavreto da tisto zlahno kapljico, na katero Nemeec poje: „Der Kaiser allein, trinkt Burgunderwein!“; tudi belo vino da ravno tako dobro in na francoskem delajo šampanjec (penino) iz njega.

Štev. 68. Burgundec modri ali Arbste, (blauer Arbst) ima blizo tista imena kakor prejšnji trije, lat. Clavenia tenuicorma.

Razloči se od črnega ali rjavega burgundca po manj narezanem, bolj ravnem okroglem listju z debelo in bolj kratko petljo, posebno tudi po debelem receljnu in ker pozneje zori. Je bolj rodovit, da močno vino, in se priporočuje kakor prejšnji.

Štev. 69. Burgundec rdečelistni ali morlinec modri, (blaues Möhrchen), ima mnogo imen, kakor prejšnji burgundci, se tudi od teh malo razloči, post: listje postane že julija rdečkasto, v jeseni celordeče, ima žoltzelene, svetle žile, grozdje je rahlo, trta manj rodovita, ker se v cvetu rada smodi, zato je zadosti o njem.

(Dalje prihodnjič.)

O nasoljenju svinkega mesa.

Ker je došel čas, v kterem se navadno koljejo svinje, je naša dolžnost, da kratko opomnimo, kako umetni gospodarji